

ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: ΤΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ;

Οι Ευρωεκλογές του Ιουνίου διεξάγονται στην σκιά της μεγάλης οικονομικής –και όχι της υπό το βάρος της ακόμα μεγαλύτερης- περιβαλλοντικής κρίσης. Η σταθερά αυξανόμενη αποχή από την εκλογική διαδικασία αναμένεται να καταρρίψει φέτος κάθε προηγούμενο ρεκόρ.

Το ποσοστό αποχής στις φετινές Ευρωεκλογές αναμένεται να ξεπεράσει κάθε προηγούμενο, γεγονός που θα καταδείξει την –επίσης χωρίς προηγούμενο- **αντίδραση και απαξίωση των πολιτών των μελών-κρατών** στις πολιτικές που αναγκάζουν καθημερινά όλο και μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων της γηραιάς Ηπείρου να περνούν το κατώφλι της φτώχειας χωρίς ταυτόχρονα να προχωρούν σε περιβαλλοντικές πολιτικές που έχουν πλέον καταστεί επιβεβλημένες.

Ήδη μια τεράστια διαφημιστική καμπάνια, αρκετά χιουμοριστική μάλιστα, προτρέπει τους Ευρωπαίους να μην απέχουν από την διαδικασία. Ποιοι είναι όμως οι παράγοντες που έχουν οδηγήσει τον **θεσμό των Ευρωεκλογών σε μία τέτοια απαξίωση;**

Η αδιαφορία των πολιτών απέναντι στην πολιτική ήταν πιθανότατα και ο στόχος των κυβερνήσεων επί τόσα χρόνια. Τώρα όμως, με την οικονομική κρίση να έχει επιφέρει απανωτά χτυπήματα στην «κραταιά» κατά τα άλλα Ευρωζώνη, **οι πολιτικοί ανά την Ευρώπη ψάχνουν μια επιβεβαίωση, όχι της πολιτικής τους, αλλά της πολιτικής ως θεσμό.** Τα ποσοστά αποχής πάντως, μάλλον θα τους απογοητεύσουν, όπως τους απογοήτευσαν σε αυτή την πενταετία τα «Όχι» της Ιρλανδίας, της Ολλανδίας και κυρίως της Γαλλίας, στα Δημοψηφίσματα για την επικύρωση της Συνθήκης της Λισσαβόνας και του Ευρωσυντάγματος.

Η δυσπιστία αυξάνεται ακόμα και σε χώρες που μέχρι πρότινος θεωρούταν «υπεράνω πάσης υποψίας» όσον αφορά την σχέση τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως η Αυστρία ή κάποια καινούρια κράτη-μέλη από την Ανατολική Ευρώπη. Και στην παραδοσιακά «ευρωσκεπτικιστική» Βρετανία ο Timothy Garton Ash σε ένα εξαιρετικό του άρθρο στον Guardian φαίνεται να εκφράζει μια μεγάλη αλήθεια: οι πραγματικές εκλογές για την Ευρώπη είναι στις 27 Σεπτεμβρίου, όταν οι Γερμανοί θα προσέλθουν στις κάλπες για τις εκλογές της «ατμομηχανής» της Ευρωπαϊκής Ένωσης Γερμανίας.

Η λογική ότι η «νομεκλατούρα» των Βρυξέλλων αποφασίζει για τους λαούς χωρίς την συμμετοχή τους, χωρίς διαδικασίες διαφάνειας και με αποκλειστικό γνώμονα τα κέρδη και τα συμφέροντα συγκεκριμένων μερών, φαίνεται να είναι πιο ισχυρή από ποτέ.

Δεν την εκφράζουν μόνο απλοί Ευρωπαίοι πολίτες, αλλά σωρεία πρώην Ευρωβουλευτών καθώς και επίδοξων μελλόντων Ευρωβουλευτών, όχι μόνο από χώρες όπως η Βρετανία, αλλά και από τις λεγόμενες χώρες του «σκληρού πυρήνα της Ε.Ε.», όπως η Γαλλία και η Γερμανία.

Πως όμως να λάβει σοβαρά υπόψη του ο μέσος Ευρωπαίος την διαδικασία των Ευρωεκλογών, όταν σε κράτη-μέλη όπως η Ελλάδα κάποιοι από τους εκλεγμένους Ευρωβουλευτές θα αποχωρήσουν από την θέση τους σε περίπτωση που το κόμμα τους κερδίσει στο μέλλον τις εθνικές εκλογές; **Όταν οι ίδιοι οι πολιτικοί και τα κόμματα απαξιώνουν τις θεσμικές δομές και διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα ήταν εντελώς παράδοξο** να ακολουθήσουν τον αντίστροφο δρόμο οι πολίτες.

Εκτός αυτού στις περισσότερες χώρες **οι Ευρωεκλογές παραδοσιακά** δεν αποτελούν μία ευκαιρία για «παρέμβαση» των πολιτών στα ευρωπαϊκά θέματα, αλλά θεωρούνται **προπομποί εθνικών εκλογών, κάτι σαν ευρείες σφυγμομετρήσεις.** Τα διαδραματιζόμενα των τελευταίων ημερών σε Γαλλία, Ιταλία και Ελλάδα δείχνουν ξεκάθαρα την τάση αυτή.

Οι περισσότεροι πολίτες ψηφίζουν για την Ευρωπαϊκή Ένωση στην οποία ανήκουν, με **βάση τα εσωτερικά, εθνικά προβλήματα, τους τοπικούς πολιτικούς ηγέτες και προσωπικότητες.** Ελάχιστα –ή και καθόλου τους ενδιαφέρει- η στάση και οι πολιτικές των Ευρωβουλευτών που θα εκλεγούν.

Το φαινόμενο προσλαμβάνει ανησυχητικές διαστάσεις αν αναλογιστούμε ότι τα περισσότερα μμε ελάχιστα θα αναρωτηθούν τι ακριβώς θα κάνουν και τι αποφάσεις θα ψηφίσουν οι εκλεγμένοι Ευρωβουλευτές στα επόμενα πέντε χρόνια.

Στην ουσία, **αντί να είναι υπόλογοι στους ψηφοφόρους που τους εξέλεξαν θα είναι υπόλογοι στους πάνω από 15,000 εκπροσώπους μεγάλων εταιρειών** που είναι εγκατεστημένοι στις Βρυξέλλες ώστε να παρακολουθούν εξονυχιστικά τις νομοθετικές διαδικασίες.

Το ειδικό βάρος αυτών των 15, 20 ή και παραπάνω χιλιάδων αυτών εκπροσώπων μπορεί να γίνει κατανοητό –ως προς το μέγεθός του- μόνο **αν αναλογιστούμε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση απασχολεί συνολικά 40.000 άτομα!**

Ακόμα και για τους Έλληνες όμως, οι οποίοι παραδοσιακά βρίσκονται «μακριά» από τις Βρυξέλλες, το πρόσφατο Συνέδριο της Ε.Ε. για την Βιοποικιλότητα στην Αθήνα ήταν ενδεικτικό των τάσεων που επικράτησαν στην Ευρώπη τα τελευταία χρόνια και αποκαλυπτικό όσον αφορά την παραδοχή –ανεξαρτήτως πολιτικών πεποιθήσεων, **ότι βασικοί περιβαλλοντικοί στόχοι που είχαν τεθεί σε πανευρωπαϊκό επίπεδο δεν έχουν επιτευχθεί.**

Οι απολογητές του ιδιωτικού τομέα, εκ των οποίων και αρκετοί Ευρωβουλευτές, βρήκαν τον υπεύθυνο στην «ανελαστικότητα της αγοράς». Οι φιλελεύθεροι κατηγορούν τόσο την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και το δημόσιο τομέα για τη δημιουργία αγκυλώσεων και εμποδίων στην λειτουργία της αγοράς, η οποία ισχυρίζονται ότι αν αφεθεί να λειτουργήσει ελεύθερα θα φτάσει συνεπαγωγικά σε μία «πράσινη ανάπτυξη» με σεβασμό στο περιβάλλον και την βιοποικιλότητα.

Τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν όμως, κατέδειξαν ότι η λογική της 'αυτορρύθμισης' της δράσης των εταιρειών και των εθελοντικών μέτρων 'κοινωνικής ευθύνης' κλπ. αδυνατούν να δώσουν λύση στα περιβαλλοντικά προβλήματα. Το ερώτημα μέχρι που μπορούν να συμπορευτούν τα κέρδη με μια πράσινη

ανάπτυξη δεν έχει απαντηθεί ακόμα.

Από την άλλη πλευρά, ακόμα και όσοι δεν είχαν στο επίκεντρο τον ιδιωτικό τομέα, παραδέχονταν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αποτύχει σε βασικές στρατηγικές επιλογές στον τομέα του περιβάλλοντος, αναφέροντας βέβαια το γεγονός ότι οι ιδιωτικές εταιρίες εξακολουθούν να μην υπολογίζουν καθόλου το περιβάλλον μπροστά στα κέρδη. Όταν το υπολογίζουν, θα το κάνουν επειδή διαβλέπουν ευκαιρίες κερδών.

Πέρα των κυβερνητικών και διακυβερνητικών φορέων, στην διαμόρφωση των αποφάσεων παίζουν ρόλο και οι ιδιωτικές εταιρίες και άλλοι οργανισμοί. Το ζήτημα των λόμπι είναι άγνωστο σε χώρες όπως η Ελλάδα.

Η δυνατότητα επηρεασμού στις λήψεις αποφάσεων των Ευρωπαϊκών Οργανισμών από ανθρώπους που βρίσκονται την κατάλληλη στιγμή στην κατάλληλη θέση έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις τα τελευταία χρόνια, διαμορφώνοντας μια σειρά αποφάσεων που είτε ανέστειλαν είτε επιβράδυναν πολύ σημαντικές αποφάσεις υπέρ του περιβάλλοντος ή και άλλων πολιτικών και κοινωνικών θεμάτων.

Οι εταιρίες κατάφεραν να πετύχουν μεγάλες νίκες σε μία σειρά περιβαλλοντικών αποφάσεων που ανακλήθηκαν, ματαιώθηκαν ή και αντεστράφησαν υπέρ τους. Για παράδειγμα το λόμπι των αυτοκινητοβιομηχανιών κατάφερε να αναστείλει την υιοθέτηση καταληκτικών ημερομηνιών για μείωση των εκπομπών ρύπων.

Μεγάλες βιομηχανίες –εκ των οποίων και ενέργειας- κατόρθωσαν με την επιρροή που άσκησαν να μην περάσουν νόμοι που θα τις υποχρέωναν να ξοδέψουν δισεκατομμύρια δολάρια για την ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών στην λειτουργία και την διαχείριση των ρύπων τους.

Η μη διαφανής διαδικασία έγκρισης μεταλλαγμένων καλλιεργειών δεν έχει παρέχει εγγυήσεις για την υγεία ανθρώπων και ζώων.

Οι δύο πρώτες φάσεις του Ευρωπαϊκού Συστήματος Εμπορίας Εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα έχουν αποτύχει να μειώσουν τις εκπομπές. Έτσι λοιπόν το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής συνεχίζει να διογκώνεται. Από την άλλη πολυεθνικές έχουν κερδίσει αμύθητα ποσά μεταπουλώντας τις άδειες τους να μολύνουν, οι οποίες τους παραχωρήθηκαν δωρεάν από τα κράτη.

Η αδιαμφισβήτητη δυναμική των τελευταίων χρόνων ανήκει ξεκάθαρα στην πυρηνική ενέργεια, η οποία προτείνεται από πολλούς ακόμα και ως «ο μοναδικός τρόπος αντιμετώπισης» των κλιματικών αλλαγών.

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερες χώρες μπαίνουν στο πυρηνικό παιχνίδι, με τις ευλογίες –αν όχι και κάτι παραπάνω- της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ευμενή τοποθέτηση πάρα πολλών κομμάτων από τα μέλη όλων των παρατάξεων πανευρωπαϊκά.

Κράτη με τεράστιο αντί-πυρηνικό κίνημα όπως η Βρετανία και πολύ πρόσφατα η Σουηδία εναποθέτουν τις ελπίδες τους στα πυρηνικά, με την αμέριστη συμπαράσταση των μεγάλων ανά τον κόσμο μμε και πάμπολλων βουλευτών και Ευρωβουλευτών. Το λόμπι των πυρηνικών εταιριών στις Βρυξέλλες άλλωστε, φαίνεται αυτή την στιγμή όχι μόνο ικανό να επηρεάζει, αλλά ακόμα και να κατευθύνει αποφάσεις.

Δείτε πως παρουσιάζει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τα σημαντικότερα επιτεύγματά του στον τομέα του περιβάλλοντος την πενταετία 2004-2009.

Οι ιδιωτικές εταιρείες εξακολουθούν να μην υπολογίζουν καθόλου το περιβάλλον μπροστά στα κέρδη και το κατά πόσο μπορεί να συνυπάρξει η ξέφρενη κερδοφορία τους με αποτελεσματικές περιβαλλοντικές πολιτικές μετά και την οικονομική κρίση είναι πλέον ύπο αίρεση.

Η σαφέστατη αδυναμία κεντρικά κατευθυνόμενων από τις Βρυξέλλες αποφάσεων για εφαρμογή κοινών πολιτικών είναι παραδεκτή ακόμα και από πολλούς διαμορφωτές των αποφάσεων αυτών.

Είναι πρακτικά αδύνατον και περιβαλλοντικά εξαιρετικά επιζήμιο να τίθενται οι ίδιοι περιβαλλοντικοί όροι και δεσμεύσεις για κράτη με τελείως διαφορετική βιοποικιλότητα, κλίμα και τελείως διαφορετικές πολιτικές. **Πώς να τεθούν για παράδειγμα οι ίδιες πολιτικές προς εφαρμογή στην Γαλλία με την πολύ μεγάλη πυρηνική παράδοση και την Πολωνία που εξακολουθεί να εξαρτάται σχεδόν αποκλειστικά από τις παραδοσιακές μορφές ενέργειας;**

Επιπλέον οι Βρυξέλλες προωθούν –όπως θα όφειλαν άλλωστε- περιβαλλοντικούς στόχους και δεσμεύσεις, αλλά πολλές φορές δίνεται η αίσθηση ότι **οι οργανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης κάνουν ότι δεν γνωρίζουν πως κάθε κράτος τοποθετεί πρώτα τα δικά του προβλήματα, αδιαφορώντας για τα υπόλοιπα.** «Γνωρίζω κράτη-μέλη τα οποία δεν δίνουν ούτε ένα ευρώ στα αντίστοιχα περιβαλλοντικά ζητήματα για τα οποία επιδοτούνται, αλλά είμαι ευγενικός και δεν θα αναφέρω ονόματα. Και επιπλέον όλοι γνωρίζουμε ότι κάθε κράτος θεωρεί το δικό του πρόβλημα πολύ σημαντικότερο από τα προβλήματα των υπολοίπων» ανέφερε σχετικά ο Τσέχος Περιβαλλοντολόγος **Πετρ Ροτ.**

Ακόμα χειρότερο και συνηθέστερο όμως είναι το φαινόμενο **πρώην πια Ευρωβουλευτές να γίνονται μέλη επιχειρήσεων που μπορεί είναι επιβλαβείς για το περιβάλλον, εκμεταλλευόμενοι την εμπειρία τους και τις γνωριμίες που η θέση του Ευρωβουλευτή συνεπάγεται και πελατικοποιώντας το θεσμικό σύστημα της Ε.Ε στον ιδιωτικό τομέα.** Έτσι κατά κάποιο τρόπο αναπτύσσεται μια κατάσταση όμοια με αυτή που επέφερε τα γνωστά ολέθρια αποτελέσματα στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Η αδυναμία για την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης πολιτικής στο ζήτημα προσδίδει μία διάσταση χάους.

Τα **παραδείγματα** είναι **πάμπολλα** και δεν είναι δύσκολο να βρεθούν ακόμα και σε **επίπεδο ανώτατης ηγεσίας.** Έτσι ο Νικολά Σαρκοζί μπορεί τον Οκτώβριο του 2008 να δήλωνε –και να παρουσιαζόταν και από πολλά διεθνή μμε- ως «σταυροφόρος της πράσινης ανάπτυξης», την ίδια ώρα που οι γαλλικές εταιρίες πυρηνικών υπέγραφαν νέες συμφωνίες κατασκευής αντιδραστήρων σε ευρωπαϊκά κράτη. Κάποιοι βέβαια, όχι λίγοι, τοποθετούν την κατασκευή νέων πυρηνικών εργοστασίων εντός της «πράσινης ανάπτυξης».

Ο Σίλβιο Μπερλουσκόνι είχε μπει πρόσφατα στο παιχνίδι των αλληλοκατηγοριών για το ποιος ευθύνεται περισσότερο για την κλιματική αλλαγή. Ο Ιταλός πρωθυπουργός –επί των ημερών του οποίου η Ιταλία αποφάσισε να λύσει μια και καλή τα περιβαλλοντικά της προβλήματα...με την πυρηνική ενέργεια- φρόντισε να απαλλάξει την Ευρώπη από τις ευθύνες της, επιρρίπτοντας το φταίξιμο στις ΗΠΑ και την Κίνα. Άποψη με την οποία βέβαια δεν συμφωνούν καν οι περισσότεροι Ευρωπαίοι, πόσο μάλλον τα κράτη του Τρίτου Κόσμου.

Όσο πλησιάζει η Κοπεγχάγη τόσο περισσότερο διαφαίνεται μια πιθανή αποτυχία. Αλλά ακόμα και στην περίπτωση τελικής συμφωνίας, δεν είναι λίγοι αυτοί που υποστηρίζουν ότι αυτή θα είναι **ιδιαίτερα φτωχή λόγω του ότι τόσο οι ΗΠΑ και η Κίνα όσο και η ΕΕ βάζουν πολύ χαμηλά το περιβαλλοντικό πήχυ.** Το Πεκίνο επίσης απειλεί να μη συναινέσει σε μια νέα παγκόσμια συμφωνία, από τις στιγμή που ο ανεπτυγμένος κόσμος δεν παραχωρεί στις αναπτυσσόμενες χώρες τα κονδύλια για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής που έχει υποσχεθεί. **Και η Ευρώπη μοιάζει σε αυτές τις Ευρωεκλογές να μην μπορεί να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων που και η ίδια έχει θέσει για τον εαυτό της...**

Διαβάστε εδώ το Β Μέρος – Ευρωεκλογές και Περιβάλλον: Οι θέσεις και ο τρόπος που ψηφίζουν τα Ευρωπαϊκά Κόμματα στα περιβαλλοντικά ζητήματα

25 Μαΐου 2009

**Άρης Καπαράκης, Συνεργάτης της ΜΚΟ Σόλων,
Γιώργος Βασσάλος, Ερευνητής του Παρατηρητηρίου της Ευρώπης
των Πολυεθνικών, <http://www.corporateeurope.org/>**